

Ärende: VN/1972/2020

Begäran om utlåtande om ett utkast till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer om redogörelsen.

Den utbildningspolitiska redogörelsen ställer målsättningar som är viktiga för Finlands utveckling. Att uppnå målsättningarna är krävande, och även om digitaliseringen medför fördelar då det gäller utbildningens tillgänglighet kan inte alla kvalitativa målsättningar och de berördas välmående uppnås på distans. Att satsa på kunnande och välmående är långsiktigt arbete och resurskrävande, men klokt – långsiktigt också i resurser mätt.

Kommentarer till kapitel 2. Vision/mål – utbildning och forskning mot 2040-talet

Under corona-tidens distansstudier har vi sett att en digitalisering av utbildningen kan bidra till öka klyftorna mellan dem som klarar sig bra också självständigt och utan direkt interaktion och dem som behöver struktur, tidtabeller och kontakt. Elevers och studerandes boende-förhållanden och sociala nätverk har lätt större betydelse för välmående och studieframgång ju mindre ordnad verksamhet de erbjuds. Man ska överväga i vilka sammanhang digitaliseringen, långsiktigt, gör mer nytta än skada.

Utbildningssystemet måste stöda invandrares integrering, och också att locka nya specialister är eftersträvansvärt. Då måste också arbetslivet i Finland förändras, så att också arbetsplatser för högutbildade i högre grad är öppna för dem som inte har goda kunskaper i de inhemska språken.

Bildning är en demokratifråga och rätten till kunnande en grundrättighetsfråga. Förståelse för samhället och färdigheter att ta till sig information ger grunden för en fungerande demokratisk välfärdsstat, och en jämlik tillgång till utbildning och möjligheter att utvecklas enligt intressen och förmåga ger medborgare som kan upprätthålla och utveckla ett framgångsrikt samhälle.

Frågan om trygga, tillräckliga resurser som fördelas ändamålsenligt och förutsägbart är central för att förverkliga redogörelsens visioner.

Kommentarer till kapitel 3.1 Småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning

Ju större skillnaderna är i inlärningsresultat mellan olika elever i grundskolan, desto svårare är det att förverkliga jämlikheten på de högre utbildningsnivåerna. Universiteten har inte kapacitet att lappa grundläggande brister i grundutbildningen, och antagningens jämlikhet äventyras om man försöker göra stora korrigeringar genom positiv särbehandling. Satsningar på de språkliga färdigheterna och kritisk läskunnighet genom alla utbildningsnivåer är centrala med tanke på att trygga elevernas framtida möjligheter till akademiska studier.

Kommentarer till kapitel 3.2 Andra stadiet

Det är bra om studerande inom yrkesutbildningen flexibelt kan avlägga även gymnasiestudier. Det är viktigt att på andra stadiet, oberoende av studieform, ge en sådan grund i framför allt de inhemska språken att ungdomarna har förutsättningar för akademiska studier.

Kommentarer till kapitel 3.3 Högskolor

En ökning av studerandemängderna kan utgöra en risk för hur god kvalitets utbildning de studerande erbjuds. De val som görs gällande utnyttjande av digitala möjligheter måste, efter pandemi-läget, framför allt grundas på pedagogiska hänsyn. För att motarbeta att inläringen lider och att studerande lämnas utan tillräcklig handledning och stöd behöver de interaktiva digitala undervisningsmetoderna utvecklas.

Skapandet av digitalt undervisningsutbud är resurskrävande. Detta sagt är det klart att det finns många fördelar i ökad tillgänglighet till högskolestudier utan fysiska närvarokrav, och särskilt möjligheter till kontinuerligt lärande och flexibelt utnyttjande av olika utbildningsanordnares utbud kan erbjudas betydligt effektivare än hittills.

Målsättningen att andelen utländska studeranden ska stiga till 15 procent av alla examens-studeranden före 2030 är hög, särskilt om en större del av dem som avlagt lägre högskole-examen i Finland hunnit bli finländska medborgare då de studerar för högre högskoleexamen ("personer som avlagt en examen ska få permanent rätt att stanna i Finland", s. 33). Det är värdefullt att internationella talanger stannar i Finland efter sin examen och värt att satsa på att stöda de internationella studerandes integrering och sysselsättning på den finländska arbets-marknaden. För att nå målet krävs ändå också förändring av arbetslivet, så att inte svaga språk-kunskaper i inhemska språk eller diskriminering utgör hinder för sysselsättning som motsvarar utbildningen. För inflyttande arbetskraft, som inte immigrerar via examensstudier, kan moduler som stöder integreringen skapas.

Införandet av åtgärder som syftar till att stöda större diversitet och gynna underrepresenterade grupper är välkommet, eftersom klyftorna mellan barn och unga korrelerande till olika bakgrundsfaktorer ökat inom utbildningen. Nya element behövs i strävan efter de facto jämlikhet.

Kommentarer till kapitel 3.4 Vetenskap och vetenskaplig information

Framgångsrik forskning är såsom redogörelsen konstaterar beroende av entusiastiska människor och grupper. För att bibehålla entusiasmen och grupperna krävs mer långsiktighet i finansieringen så att forskarnas tid och fokus i högre grad kan användas till själva forskningen, och att sådana arbetsmiljöer upprätthålls och skapas som stöder välmående och kreativitet.

Kommentarer till kapitel 3.5 Fritt bildningsarbete

-

Kommentarer till kapitel 3.6 Kontinuerligt lärande – lärande under yrkeskarriären

Samarbete mellan högskolorna och näringslivet kan förbättra kännedomen om behoven av utbud på mindre examensdelar för personer i arbetslivet. Kännedomen om fortbildnings-möjligheterna behöver ökas hos arbetstagare och arbetsgivare – som också bör bereda de anställda den tid fortbildning kräver.

Kommentarer till kapitel 3.7 Undervisnings- och handledningspersonal och övrig personal

-

Kommentarer till kapitel 3.8 Konst- och kulturfostran och -undervisning och grundläggande konstundervisning

-

Kommentarer till kapitel 3.9 Studiestöd

Studiestöd är ett verktyg för att främja jämlika möjligheter till studier. Om den öppna högskoleutbildningen ska "utvecklas så att den blir ett mer jämlikt och betydelsefullt sätt att visa det kunnande som behövs i högskoleutbildning" (s. 31) är det skäl att införa studiestöd också för dem som på heltid studerar inom öppen högskoleutbildning. Risken är att ökad antagning via öppna högskolestudier annars bidrar till att ytterligare öka den socioekonomiska statusens inverkan på vilka som ansöker till högre utbildning.

Stödmodeller för kontinuerligt lärande behövs förutom för studerande som inte har arbetsinkomster även ifall tjänstledighet behövs för studierna.

Kommentarer till kapitel 3.10 Utbildning på svenska: situation, mål och åtgärder

Som vetenskapliga språk är både svenska och finska små, och kräver extra uppmärksamhet för att hållas livskraftiga. Som utbildningsspråk i Finland är svenska litet, och har inte möjlighet till samarbeten på samma villkor eller användning av samma läromedel som på finskt håll. Som nationalspråk som de flesta högutbildade förväntas behärska på åtminstone behjälplig nivå kräver båda språken uppmärksamhet. Grundutbildningen och andra stadiet måste ge en tillräcklig grund i båda språken, för att studerandena inom den högre utbildningen ska kunna ta till sig de centrala begreppen inom sitt expertisområde. Nationalspråken borde undervisas genom hela utbildningsstigen, från småbarnsfostrans sång och ramsor till universitets-studerandens förmåga att sammanfatta sin avhandling på båda språken.

Hjärnflykten av nyutexaminerade till Sverige är stor bland svenskspråkiga. Det finns många orsaker till det, men svaga kunskaper i finska är en faktor som kan bidra både till att man söker till mer internationella arbetsmarknader västerut och framför allt till att det är mindre sannolikt att man återvänder.

Samarbeten och nätverksstrukturer kan bidra till ett bättre utbud för flera studerande på svenska, men också samarbete är resurskrävande och måste vara till reell nytta och praktiskt genomförbart för att vara ändamålsenligt. Nya strukturer ska inte skapas för sakens skull, utan bör i så fall svara på verkliga behov och stöda verksamheternas kärnuppgifter.

Kommentarer till kapitel 3.11 Lärande och studievägar för personer med invandrarbakgrund

Det är bra om serviceverksamhet för handledning för studerande med invandrarbakgrund utvecklas i nationellt samarbete. Också åtgärder som stöder tillträdet till högskoleutbildning bör utarbetas nationellt. Vi har i nuläget varken en tradition av positiv särbehandling i antagningen eller uppföljning av faktorer som socioekonomisk bakgrund eller etnicitet enligt vilka individer kunde erbjudas särskilt stöd på grundval av mindre gynnsamt utgångsläge.

Kommentarer till kapitel 4. Situationsbild och centrala förändringsfaktorer för utbildnings- och forskningssystemet. Skriv vid behov endast ett koncist allmänt utlåtande om kapitlet, och i detalj endast de viktigaste frågorna som ska kommenteras eller som eventuellt saknas.

Samtidigt som tillgången till högre utbildning på olika håll i landet tillgodoses måste man erbjuda tillräckligt med utbildningsmöjligheter både inom examensutbildning och kontinuerligt lärande även i Nyland. Också nyländska ungdomar bör ha reella möjligheter till studieplats nära hemorten, och personer i arbetslivet kan inte förväntas förflytta sig till andra orter för studier.

Ahlskog-Pursiainen Tove
Hanken Svenska handelshögskolan